

שלחו להדפסה

גודל פונט

בארץ

המדריך העסקי להתמודדות עם המשבר בטורקיה "כלכליסט" עושה סדר בשאלות שמטרידות כרגע את הסוחרים הישראלים שפועלים בטורקיה: האם ניתן לעצור פעילות בשל המצב, אילו סעיפים בחוזה כדאי לבדוק ומה לעשות במקרה שהצד הטורקי מפסיק באופן חד צדדי את ההתקשרות?

מארק שון
07:06 ,08.09.11

וליום ההצהרות המדיניות מהצד הטורקי אמנם ירד במעט, אך ההכרזה של ראש הממשלה הטורקי רג'פ טאיפ ארדואן מיום שלישי על ניתוק יחסי המסחר הממשלתיים, הצבאיים והביטחוניים עם ישראל, מעוררת דאגה וחוסר בהירות בקרב הקהילה העסקית בישראל.

במחצית הראשונה של 2011 היתה טורקיה יעד היצוא השישי בהיקפו של המשק הישראלי, והיקף היצוא אליה בין החודשים ינואר ויולי הסתכם ב-1.1 מיליארד דולר. לצד חברות ענק המנהלות מסחר עם טורקיה, כמו טבע, כיל ונטפים, פועלים במדינה גם אנשי עסקים ישראלים בסדר גודל בינוני, בעיקר יבואנים. במהלך השנה האחרונה, ובפרט בימים האחרונים, תוהים אנשי עסקים אלו כיצד עליהם לפעול בהמשך ההתקשרות עם טורקיה.

אני מייבא מזון וטקסטיל מטורקיה. התחייבתי כבר בארץ להביא את הסחורה, אבל אני רוצה להפסיק את עבודתי שם כי נוצרה אווירה לא נעימה. מה אפשר לעשות?
עו"ד יהונתן כאהן, המתמחה בתחום המסחרי-עסקי ובינלאומי: "חוסר נעימות כשלעצמה לא יכולה לשמש עילה להשתחרר מחוזה, ולכן אתה מחויב לספק את הסחורה ללקוחותיך בארץ כל זמן שאין סכנה ממשית בהמשך הפעילות העסקית שלך. חוק החוזים אומר שאם קרה מצב שלא יכולת לצפות מראש, אז אתה משוחרר מהחוזה. אבל זה לא המצב. אם המצב עם טורקיה יחריף עד כדי ניתוק יחסים מוחלט, הרי שניתן לראות בכך סיכול החוזה. המשמעות היא שאם הצד הטורקי לא יכול לספק את הסחורה בשל שינוי המצב - לא ניתן יהיה לראות בכך הפרת חוזה".

מה אפשר לעשות באופן מיידי אם המצב מידרדר?
עו"ד רם א. גמליאל, המתמחה במשפט מסחרי ומייצג חברות הפועלות בטורקיה: "אפשר לשקול כבר עכשיו העברת חלק מהפעילות למדינות אחרות או להעביר את הסחורות דרך מדינות אחרות. החלופות אמנם מייקרות את העלות אבל מאפשרות המשך אספקה, ולו חלקית, במצב של התממשות הסיכון. כך ניתן יהיה להעביר את כל הפעילות למדינה החלופית בזמן קצר יחסית לאחר שכבר נוצרו הקשרים הראשוניים.

ישנו חשש ממשי מהידרדרות קיצונית ופתאומית שתשפיע גם על ניהול העסקים בטורקיה עצמה, לרבות חשש מהעלאת מכסים, הגבלת יצוא, מיסוי ואף הגבלות עד כדי סגירה של עסקים מקומיים בבעלות ישראלית. אמנם מדובר בתרחיש קיצוני, אבל ההידרדרות הקיצונית של החודשים והשבועות האחרונים, בצירוף אירועי הימים האחרונים, גורמים לתרחיש קיצוני זה להפוך למשהו שיש להביא בחשבון.

תרחיש קיצוני זה עשוי להיות מלווה בהפחתת ההגנה המשפטית על ישראלים הפועלים בטורקיה ומולה - דבר שכבר ראינו בעבר במקרים דומים. היערכות למצב כזה מחייב פעולה משפטית ועסקית מושכלת כבר בהופעת הסימנים הראשוניים, לדוגמה הוצאת המערך הכספי מגבולות טורקיה, שימוש בבנקים חיצוניים, צמצום מערך התשלומים

ככל הניתן מספקים (גרייס) או לשקול לפעול באמצעות חברות לא ישראליות ממדינות בעלות השפעה חיובית בטורקיה.

מה צריכות לעשות חברות שמושקעות בטורקיה כעת כדי להגן על עצמן?
 עו"ד גדיאל בלושטיין ממשרד עו"ד בלושטיין, ברקהן, ציגנלאוב, העוסק במשפט מסחרי: "הלקוחות הטורקיים שאנחנו עובדים איתם הם הגונים, ובכל זאת, ניתן לנקוט תגובה שקולה. לאור המצב הנזיל וחוסר הוודאות המדיני, מוצע לעבור לעסקאות CAD (תשלום מזומן בעת אספקת הסחורה) או לקבל ערבויות מבנקים לא טורקיים. אם אין ברירה אחרת, ניתן לפנות לבנקים בינלאומיים הפועלים בטורקיה.

עצה זו נכונה גם למגע עם לקוח טורקי ותיק, בעל מוניטין ומוסר תשלומים גבוה, וזאת מכיוון שההימנעות מתשלום עשויה לנבוע מהוראה ממשלתית ולא מחוסר רצון של הלקוח לשלם. צריך להביא בחשבון שבטורקיה קיים פיקוח על המטבע, במיוחד בכל הקשור בסחר חוץ, והממשל הטורקי עשוי להשתמש בפיקוח זה כדי להקשות על תשלומים לחברות ישראליות.

אילו סעיפים כדאי לוודא שיש בחוזה שחותמים מול ספקי סחורה ומזמיני שירות בטורקיה?

עו"ד גיל נדל, המתמחה ביבוא, יצוא וסחר בינלאומי: "קיימת חשיבות יתרה בהכנת חוזים מהודקים שישמרו על האינטרסים של אנשי העסקים הישראלים. ישנם כמה אלמנטים שחשוב לשים אליהם לב: תחילה, במצב משברי כזה רצוי להימנע ככל האפשר מדחיית תשלומים, כדי למנוע מצב שבו הקונה הטורקי ייטול את הסחורה ולא ישלם את הכסף.

כמו כן, מומלץ לעבוד עם מכתב אשראי, שזהו מכתב מהבנק של הלקוח הטורקי שמתחייב לעמוד בתשלום. מדובר באמצעי תשלום בטוח המוכר בסחר הבינלאומי. צריך רק להקפיד שמכתב האשראי יהיה לפירעון מיידי, ועדיף שהוא יגיע מבנק בינלאומי שעובד בטורקיה ולא מבנק טורקי.

אני מייצא נייר וקרטון ללקוח טורקי, והוא הודיע לי שהוא שוקל להפסיק את ההתקשרות איתי בגלל ההתבטאויות האחרונות. מה אני יכול לעשות?

עו"ד כאהן: הפסקת קשרי המסחר בין שתי המדינות אינה מתייחסת לסקטור הפרטי, ולכן הודעת ביטול ההתקשרות, אם תהיה הודעה רשמית כזאת - בינתיים רק הודיעו לך על כוונה - אינה נסמכת על החלטת הממשלה הטורקית אלא מהווה יוזמה פרטית, שהיא הפרת חוזה לכל דבר ועניין.

המצב כמובן שונה כאשר בעסקה מעורבים גורמים או מימון ממשלתי טורקי, ובנסיבות אלו יכול להיות שביטול החוזה מוצדק. בכל מקרה, יש לבדוק את הוראות החוזה בין הצדדים, באם ישנה התייחסות ספציפית למצב של סיכול החוזה או נסיבות שבהן צד לחוזה יהיה משוחרר מהתחייבויותיו.